

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на Афърдита Абдулахи
*„Лексикални и фразеологични единици в говорите на Западно и
Югозападно Косово“*

от доц. д-р Раки Бело (Великотърновски университет „Св. св. Кирил и
Методий“), назначен за член на научното жури

Професионално направление: 2.1. Филология (Общо и сравнително
езикознание – Албански език)

Научен ръководител: доц. д-р Екатерина Търпоманова

Докторантката Афърдита Абдулахи е албанка от Косово. Тя е завършила специалност албанска филология бакалавърска степен във Филологическия факултет към Университета на Прищина през 2011г., а магистърска степен е завършила в Тиранския университет през 2015г. Сега е кандидат за образователната и научна степен „доктор“ към Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Научен ръководител на докторантката е доц. д-р Екатерина Търпоманова.

Дисертационният труд на Афърдита Абдулахи на тема *„Лексикални и фразеологични единици в говорите на Западно и Югозападно Косово“* е структурирана в пет основни глави, придружени с уводна част, заключение и препоръки, малък речник и списък на използваната литература. Трудът е в общ обем от 210 стандартни страници. Това е напълно приемлива дължина на текста за дисертационна разработка.

След *Съдържанието*, събрано в две страници (с. 2-3), следва *Уводът* (с. 5-19), разделен на няколко части. Дисертантката, впечатлена от големия

брой езиковеди, които се занимават с изследването на лексиката и фразеологията на североизточния гегийски албански говор, е решила да съсредоточи усилията си върху по-детайлното изследване на диалектната лексика на говорите на Западно и Югозападно Косово, като необходимост от едно такова изследване за албанското езикознание. За да ни представи обширната картина на диалектното богатство на този регион, който се откроява от другите части на Косово, авторката използва различни изследвания по темата, правени от местни и чужди специалисти, речници на местните говори както и лична изследователска теренна работа чрез анкетиране на няколко пункта, ориентирано към по-възрастни хора, основно жени. Мисля, че дисертантката сполучливо и професионално е подбрала в избора на темата си за изследване като съумява да аргументира този избор.

За успешната реализация на поставената цел дисертантката е посветила пет глави.

Първата глава, занимаваща се с диалектната лексика на албанския език (с. 20-34), е разделена на няколко части. Абдулахи започва с подробен преглед на диалектната лексика на албанския език, с проблемите и постиженията в областта на албанската диалектология. Тя прави един исторически анализ на албанската лексикография с 400 годишна история и със значително лексикографско наследство от трудове и речници (тълковни, двуезични и многоезични, тематични, фразеологични, национални, диалектни). Географията на албанските диалектни издания е доста широка и продължава да се разширява и в днешни дни. Както с право отбелязва авторката, чрез богатия езиков материал, който ни предлагат диалектните речници, получаваме по-обширна информация за живота и бита на албанците. После съвсем закономерно, както темата на изследването изисква, дисертантката минава към диалектната и регионалната лексика на ареала на Западно и Югоизточно Косово с

нейните особености. Тя представя основните характеристики на лексикалната система на тези говори и чрез тях обуславя няколко групи с думи: *с еднакъв фонетичен състав и значение; с еднакво значение, но с различно фонетично съдържание, които идват от една праформа в стария албански език; за назоваване на едни и същи обекти или действия.*

Втората глава (с. 35-68) е фокусирана върху класификацията на лексиката като авторката обособява няколко лексикални групи с названия *на животни, културни растения и обекти на селското стопанство, облекла и храни.* Дисертантката анализира заемките от другите езици, навлезли в диалекта, основно от турски и славянските езици (сръбски и български), като показва техния път към албанизирание, особено по отношение на фонетиката. Анализът е изключително подробен и компетентно извършен. За някои от заемките тя установява, че имат по-широко разпространяване и са се превърнали на балканизми. За авторката интерес представлява говорът на Раховец, за който казва че липсва задълбочено изследване и продължава да бъде неразгадан пъзел за историци и езиковеди. За българското езиковедие би било от интерес да се определи българското влияние върху този говор.

Третата глава (с. 69-96) е посветена на фразеологизмите и устойчивите словосъчетания в говора. Авторката в началото ни запознава с богатството на албанската фразеология като цяло, за да мине после конкретно към тази на регионите в Западно и Югозападно Косово. Тази част е приносна с това, че дисертантката е събрала 275 фразеологични единици, много от които характерни за този регион на Косово. Те са разделени на базата на следните три критерии: структурни, семантични и лексико-граматична стойност.

В четвъртата глава (с. 97-110) на дисертацията авторката се занимава с проблемите на словообразуването като част от образуването на речниковите думи на ареала на Западно и Югоизточно Косово. Тя

разглежда всички възможни начини и средства на словообразуването. Всички думи от говора ги разпределя в две големи групи: непроизводни и производни. Авторката достига до извода, че деривацията е най-продуктивната и най-разнообразната система за образуване на нови думи, а образуването със суфикси е много по-голямо от това с префиксите.

В петата глава (111-144) дисертантката прави опит да постави говорите от западно и Югозападно Косово в изоглосите на „Диалектен атлас на албанския език“, забележителен и авторитетен труд на албанското езикознание. Според Абдулахи тези лексикални единици, създадени на диалектна почва, са неделими единици от общия албански език.

В *Заключения и препоръки* (с. 142-147) докторантката прави един съкратен преглед на цялата работа. На основата на цялостния анализ на материала тя прави основните изводи и препоръки на дисертационното изследване, с което съм съгласен.

От интерес е и речникът, приложен към дисертацията (с. 148-198), с лексикален материал от около 960 единици. Думите в този речник са една част събрани от авторката чрез теренната ѝ работа, а останалата част са думи ексцерпирани от различни трудове и речници, споменати в дисертацията. Това считам за принос на дисертацията, защото на едно място е представено лексикалното богатство на говора, който ще бъде от особен интерес за изследователите, занимаващи се с подобна проблематика.

Заглавията в *Библиографията* (с. 199-210) са добре подбрани и съответстват на проблематиката на изследването.

Афърдита Абдулахи заедно с дисертационния си труд е представила и необходимите публикации по темата и автореферат на български език.

В **заключение** бих казал, че крайното ми впечатление от представения труд на Афърдита Абдулахи е много добро. Считам, че дисертацията има научна стойност и съществен принос в областта на

албанската диалектология. Това ми дава основание убедено да предложа образователната и научна степен „Доктор“ да бъде присъдена на Афърдита Абдулахи.

23.03.2020 г.

доц. д-р Раки Бело
ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“